

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/Issue Özel Sayı 1 (Ekim/October 2023), s. 356-370.
|| Geliş Tarihi-Received: 30.09.2023
|| Kabul Tarihi-Accepted: 19.10.2023
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1369000

"Könnte" Modal Fiilinin Epistemik Kullanımının Derlem Dilbilimsel İncelemesi

Corpus Linguistic Analysis of the Epistemic Use of the Modal Verb "Könnte"

Selma AKOL GÖKTAŞ*

Öz

Almancadaki modal fiiller iki farklı anlama sahiptir. Bunlardan biri "öznel" diğeri ise "nesnel" olarak ifade edilir. Nesnel ifadeler konuşmacının kişisel görüşünü yansıtmazken, öznel ifadeler, ağırlıklı olarak konuşmacının yorumuna ve tahminine dayanır. Bir ifadenin epistemik bağlamı, cümleyi kuran kişinin konuşma esnasında mevcut bilgisine dayalı varsayımlara ve olasılığa karşılık gelir. Epistemolojik açıdan bakıldığında Almancada bazı fiiller epistemik kullanıma sahiptir. Bunlardan biri de olasılık ve tahmin anlamı taşıyan "können" yardımcı fiilidir. Bu çalışma "könte" yardımcı fiilinin epistemik kullanımı ile sınırlandırılmıştır. "Könnte" yardımcı fiili DeReKo derleminde incelenmiş, kullanım sıklığına bakılmış, kullanım alanları taranmış ve derlem dilbilimsel açıdan betimlemeler yapılmıştır. Çalışmanın amacı "könte" yardımcı fiilinin epistemik kullanımını derlem dilbilimsel analiz yöntemiyle sistematik olarak analiz etmek ve analizden elde edilen verilerle "könte" yardımcı fiilinin epistemik kullanımı üzerinde durmak ve örnekler sağlamaktır. Çalışmada nitel ve nicel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninden ve nicel araştırma yöntemi olarak ise derlem dilbilimsel analizlerden faydalanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise DeReKo derlemi tercih edilmiş, bu derlemde yapılan analizde "könte" ile sınırlandırma yapılarak veriler elde edilmiştir. Bu analizden elde edilen 402.980 "K/könnte" yapıları içinden ise olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle DeReKo derleminde 100 adet "könte" yardımcı fiilini içeren örnek cümlede inceleme yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda tarz sözcüğü (Modalpartikel) ya da doldurma sözcüğü (Füllwort) olarak adlandırılan en sık "vielleicht" ve "doch" kelimeleriyle kullanıldığı tespit edilmiştir: Alan yazına bakıldığında, daha önce "könte" yardımcı fiilin derlem dilbilimsel analiz yöntemiyle incelenmediği ve böyle bir çalışma olmadığı saptanmıştır. Bu yönüyle çalışma özgün bir çalışmadır ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda çalışma diğer modal yardımcı fiillerin epistemik kullanımının derlem dilbilimsel araştırılmasına örnek teşkil etmektedir.

Anahtar sözcükler: "Könnte", modal fiil, yardımcı fiil, epistemik kullanım, derlem dilbilimsel analiz.

Abstract

Modal verbs in German have two different meanings. One of them is expressed as "subjective" and the other as "objective". Objective expressions do not reflect the speaker's personal opinion, while subjective expressions rely heavily on the speaker's interpretation

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Edirne/ Türkiye, e-posta: selmaakol@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1755-1322.

and guesswork. The epistemic context of a statement corresponds to assumptions and probabilities based on the speaker's knowledge available at the time of speaking. From an epistemological point of view, some verbs in German have epistemic usage. One of them is the auxiliary verb "können", which means possibility and prediction. The study is limited to the epistemic use of "könnte" and "könnte" is analyzed in the DeReKo corpus, its frequency of use is examined, its usage areas are scanned and corpus linguistic descriptions are made. The aim of the study is to systematically analyze the epistemic use of the auxiliary verb "könnte" with corpus linguistic analysis method and to provide examples and focus on the epistemic use of the auxiliary verb "könnte" with the data obtained from the analysis. Qualitative and quantitative data analysis methods were used in the study. Case study design, which is a qualitative research method, and corpus linguistic analysis as a quantitative research method were used. The DeReKo corpus was preferred as the data collection tool, and data were obtained by limiting the analysis with "könnte" in this corpus. Out of 402.980 "K/könnte" obtained from this analysis, 100 sample sentences containing the auxiliary verb "könnte" were analyzed in the DeReKo corpus by simple random sampling method. As a result of the analysis, it was determined that the words "vielleicht" and "doch" were most frequently used as modal words (Modalpartikel) or filler words (Füllwort): Looking at the literature, it was determined that this auxiliary verb had not been analyzed by corpus linguistic analysis method before and that there was no such study. In this respect, the study is an authentic study and is thought to contribute to the field. At the same time, the study sets an example for corpus linguistic research on the epistemic use of other modal auxiliary verbs.

Keywords: "Könnte", modal verb, auxiliary verb, epistemic use, corpus linguistic analysis.

Giriş

Almancada altı adet modal yardımcı fiil bulunmaktadır. Aldemir (2012) bu fiillerin nesnel anlamlarının, cümlelerin öznesi ya da konuşan ile cümlede ifade edilen olayın arasındaki ilişkiyi ortaya koyarken, öznel anlamlarının ise konuşanın, fiilin gerçekliğini takdir ya da tahmin düzeyini gösterdiğini ifade etmektedir. Modal fiillerin nesnel anlamları, izin, yasak, zorunluluk, olanak, arzu ifade eder ve konuşmacının kişisel görüşünden bağımsız bir durumu ortaya koyar. Öncelikle yapılan alan yazın taramasında modal fiillerin kullanım sıklığına yönelik araştırmalar yapıldığı gözlemlenmiştir. Baumann (2017) ve Diewald (1999) yaptıkları çalışmalarında genel anlamda modal fiillerin kullanım sıklığını incelemişlerdir. Buna göre "können" yardımcı fiilinin en çok kullanılan yardımcı fiil olduğu saptanmıştır (Baumann, 2017; Diewald, 1999; Mortelmans, 2019).

Tablo 1. Almanca Modal Fiillerinin Bağlı Sıklığı

Modal Fiillerin Bağlı Sıklığı	mögen	dürfen	wollen	sollen	müssen	können
Baumann (2017, s. 37)	%3,7	%5,5	%9,4	%16,3	%21	%44,1
Diewald (1999, s. 9)	%5,7	%4,5	%18,1	%11,9	%21,7	%38

Tablo 1'de yer alan bilgiler incelendiğinde modal fiiller arasında en sık kullanılan modal yardımcı fiilinin Baumann (2017)'a göre %44,1 oranı ile ve Diewald (1999)'a göre %38 oranıyla "können" yardımcı fiili olduğu anlaşılmaktadır.

Epistemik olarak kullanılan Almanca modal fiiller, farklı açılardan ele alınabilecek oldukça ilginç bir araştırma konusunu temsil etmektedir. Bu fiiller yardımcı fiil olarak kullanılırken, anlam bilimsel açıdan da çeşitli anlamları içermektedirler (Diewald, 1999). Bu açıdan Almancadaki modal fiiller anlam bakımından öznel ve nesnel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Nesnel ifadeler cümlede konuşmacının tutumunu ve düşüncesini yansıtmazken, modal fiillerin öznel kullanımında konuşmacının düşünceleri ve tahminleri vurgulanır. Mortelmans (2019) çalışmasında, bu fiillerin dil bilgisel açıdan incelenirken aynı zamanda modal fiillerin epistemik kullanımının da

incelenebileceğinden bahsetmektedir. Son 50 yılda dilbilgisi araştırmalarında modal fiillerle ilgili çalışmalar büyük ölçüde dikkat çekmektedir (Abraham 1995; Abraham, 2001; Demirci, 2014; Diewald, 1999; Eisenberg 2004; Esa Salim, 2021; Maché, 2019; Péteri, 2019; Reis, 2001; Vater 2004). Modal fiiller kişi, sayı (çoğul veya tekil) zaman ve fiil kipine göre çekimlenerek kullanılmaktadır. Aynı zamanda bir tam fiille (Vollverb) birlikte kullanılarak, bu ana fiille birlikte bir fiil grubu oluştururlar. Tek başına kullanılamazlar ve ana fiillerle birlikte yardımcı fiil olarak kullanılırlar. Jung (1973) ile Helbig ve Buscha (2001)'nın kitaplarının da aralarında olduğu en önemli Almanca dilbilgisi kitaplarında “yardımcı fiil” kategorisine dâhil edildiğinden bahsetmektedir. Jung (1973) bu konuda şöyle söylemektedir: “Başka bir fiille kullanılan yardımcı fiiller, diğer fiillerin anlamlarını kazandırır, güçlendirirler. Fiillerin her biri ayrı ayrı anlamlara sahip değildir, bu fiillerin farklı varyasyonları vardır” (Jung, 1973, s. 189). Bu yardımcı fiiller geniş/şimdiki zamanda ve şimdiki zamanın hikâyesinde kullanıldığında cümle içerisinde ikinci pozisyonda konumlanırken, asıl fiil mastar halinde cümlenin en sonunda bulunmaktadır. Hentschel ve Weydt (2003) bu konuda şunları ifade etmektedir: “Kiplik fiillerin nesnel anlamda kullanımında asıl fiil mastar halinde bulunurken, kiplik fiili bütün zamanlarda kullanılabilir. Nesnel anlam genelde yükümlülük kipliği (deontisch) anlamını ifade eder.” (Hentschel ve Weydt, 2003, s. 76-77). Bu özellikleri göz önüne alındığında modal fiillerin di’li geçmiş zaman (Perfekt) ve gelecek zaman formları epistemik anlamda kullanım dışı kalmışlardır:

-Sie hat/hatte nicht mehr ertragen können [*Daha fazla katlanamadı/katlanamıyordu.*]

-Sie wird nicht mehr ertragen können. [*Daha fazla dayanamayacak.*]

Epistemik anlamda kullanıma sahip biçimler öncelikle şimdiki zaman (Präsens), şimdiki zaman istek kipi (Konjunktiv Präsens) ve geçmiş zaman istek kipi (Konjunktiv Präteritum) formlarıdır. Ancak bu epistemik anlamda kullanımlarda belirli modal fiillerle ilgili kısıtlamalar vardır. Örneğin “dürfen” modal fiilinde epistemik olarak kullanımda sadece geçmiş zaman dilek kipinin (dürfte) kullanımı söz konusudur.

Almanca modal fiillerden birisi olan “können” yardımcı fiilinin iki farklı anlamı bulunmaktadır. Bunlardan birisi “bir şeyi yapabilme ihtimalinin olması, izninin olması”, diğer anlamı ise “bir şeyi yapabilme yeteneğini” bildirmektedir (Helbig ve Buscha, 2001; Hentschel ve Weydt, 2003). Aşağıdaki “können” yardımcı fiilinin kullanıldığı örnek cümlede konuşmacının görüşünden bağımsız bir şekilde bir yetenekten bahsedilir:

-Er kann fließend Deutsch sprechen. [*O akıcı Almanca konuşabilir/konuşabiliyor.*]

Präsens (geniş/şimdiki zaman), 2. Tekil kişi, Asıl fiil-mastar hali

Cümlede ifade edilen kişinin akıcı bir şekilde Almanca konuşabilme ihtimali değil, mevcut koşullardır. Örnekte fiil şimdiki/geniş zamanda kullanılmıştır ve bir yeteneği belirtir. Dolayısıyla “können” modal fiili bu cümlede nesnel anlamı ile kullanılmıştır. Almancada epistemik anlama sahip olan fiillerden biri de “können” modal yardımcı fiilidir. “Können” yardımcı fiili epistemik anlamda kullanıldığında olasılık veya ihtimal ifade eder. “Können” yardımcı fiilini bu bağlamda kullanan bir konuşmacı, bir şeyin kesinliğinden bahsetmek yerine olasılık vurgusu yapar.

-Sie kann schon zu Hause sein. [*O zaten evde olabilir.*]

-Es kann morgen regnen. [*Yarın yağmur yağabilir.*]

Yukarıdaki şimdiki zamanda kurulan örnek cümlelerde “können” modal yardımcı fiili cümleye olasılık anlamı katmaktadır. Cümleyi ifade eden kişi durumdan kesin emin değildir, durumun veya olayın olabilme ihtimali hakkında yorumda bulunmaktadır.

“Können” yardımcı fiili “Konjunktiv Präteritum (geçmiş zaman dilek kipi) formda epistemik anlamıyla kullanılmış olur, ancak bu olasılık içeren ifadelerde olasılığı zayıflatır (Engel, 2004; Duden, 2009; Helbig ve Buscha, 1998).

-Wir könnten uns heute Abend treffen. [*Bu akşam buluşabiliriz.*]

-Sie könnten Hilfe brauchen. [*O yardıma ihtiyaç duyabilir.*]

Yukarıda verilen örneklerde “können” yardımcı fiili Konjunktiv Präteritum formda kullanılmıştır ve konuşmacı ifadelerde kesin bir fikre sahip değildir, ihtimal vurgulanır.

Modal fillerden “können” modal fiilinin bu çalışmanın konusu olmasının nedenlerinden biri de Baumann (2017) ve Diewald (1999)’un yapmış oldukları çalışmada bu modal fiilin en çok kullanılan modal yardımcı fiil olmasıdır (bkz. Tablo 1). Bu çalışmanın konusu epistemik olarak kullanılan geçmiş zaman istek kipi (Konjunktiv Präteritum) formunda olan “könnte” modal fiiline odaklanmak ve epistemik kullanımının temeline inmektir. Bu çalışmada “könnte” modal fiilinin epistemik kullanımıyla sınırlandırıldığı için, bu modal fiilin kullanım özelliklerinden devam edilecektir. Bu çalışmanın çıkış noktası ise bu konuda epistemik olarak kullanılan modal fiilerin kullanımı üzerine geniş bir alan yazın olmasına karşın, derlem dilbilimsel olarak “könnte” yardımcı modal fiilinin epistemik kullanımına ilişkin bir çalışmanın bulunmamasıdır. Bu yüzden, bu çalışmada DeReKo-Wikipedia derlemi kullanılarak “können” yardımcı fiilinin epistemik kullanımı analiz edilecektir.

Epistemik kullanım, konuşucunun önerme hakkındaki inanç, bilgi ve gerçekle ilişkili olarak ürettiği ifadeye kattığı yorumdur ve bu ifadeler olasılık, zorunluluk, inanç, aktarım, söylenti, çıkarım, görüş, sorumluluk yüklenme, tahmin, şüphe gibi anlamlar taşırlar (Üzüm, 2019, s. 452). Bu çalışmada, “können” yardımcı fiilinin epistemik kullanımı nicel ve nitel analiz yöntemiyle araştırılmıştır. Tunalı (2016) çalışmasında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasına karma araştırma yöntemi adı verildiğini söylemektedir. Çalışmada “können” yardımcı fiilinin epistemik kullanımı fiili DeReKo WP- Wikipedia Artikel u. Artikel- & Benutzerdiskussionen 2013/15/17/19 derleminde analiz edilmiştir.

Çalışmanın Önemi

Bir yabancı dili iyi bir şekilde öğrenmek günün teknolojisini kullanarak ve bu teknolojiden derslerde faydalanarak sağlanabilir. Aynı zamanda farklı yöntem, teknik ve materyalleri de dil öğrenimi esnasında kullanmak önemlidir (Çelikkaya ve Balkaya, 2020; Rösler, 2012). Bunlardan biri de metinlere, metin yığınlarına bilgisayar teknolojisinin sağladığı kolaylıkla farklı program ve platformlar aracılığıyla ulaşılabilen derlemler gösterilebilir. Derlemler dil öğrenmede ve dil eğitiminde farklı amaçlarla kullanılabilir (Bubenhof, 2018; Lemnitzer ve Zinsmeister, 2015). Alan yazın incelendiğinde, “können” fiilinin yardımcı fiil olarak kullanımı dilbilgisi kitaplarında ayrıntılı bir biçimde bulunmaktadır. Bu kitaplarda, “können” yardımcı fiilinin epistemik kullanımına da yer verilmektedir. Ancak “können” yardımcı fiilinin epistemik kullanımına yönelik derlem dilbilimsel analiz yöntemiyle yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmada “könnte”nin epistemik kullanımının araştırılmasının nedenlerinden biri de alan yazında bu yönde derlem dilbilimsel yapılmış incelemeye rastlanmamış olmasıdır ve bu çalışmanın temel gerekçesini oluşturmaktadır. Bu anlamda çalışma alan yazına katkıda bulunması bakımından önemlidir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı “könnte” yardımcı fiilinin epistemik kullanımını derlem dilbilimsel analiz yöntemiyle sistematik olarak analiz etmek ve analizden elde edilen verilerle “könnte” yardımcı fiilinin epistemik kullanımı üzerinde durmak ve örnekler sağlamaktır. Çalışmanın bir alt amacı ise modal fiillerin epistemik kullanımlarında sıkça kullanılan tarz sözcüğü (Modalpartikel) ya da doldurma sözcüğü (Füllwort) olarak adlandırılan bu kelimelerin birlikte en sık kullanımını eş dizim analiziyle incelemektir. Daha önce böyle bir çalışma yapılmadığı için bu boşluk kapatılmaya çalışılacaktır.

Araştırma Soruları

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde analizindeki bulunma oranı nedir?
2. “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde hangi sözcüklerle veya yapılarla sık kullanımı vardır?
3. “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde analizine göre epistemik kullanımının sözdizimsel örnekleri (syntagmatische Muster) nelerdir?

Yöntem

Çalışmanın bu kısmında çalışmada tercih edilen yöntem, araştırmanın modeli, veri toplama aracı, çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği ile veri analizi hakkında bilgiler verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma derlem dilbilimsel yöntemine dayalı “können” yardımcı fiilinin epistemik kullanımının analizinin yapıldığı deneysel bir çalışmadır. Çalışmada nitel ve nicel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Çalışma öncelikle nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması deseninde hazırlanarak yürütülmüştür. Durum çalışmalarında amaç var olan bir durumu derinlemesine incelemektir. Böylece konuya bütüncül bir şekilde yaklaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Patton (2014) ve Stake (2005) durum çalışması neyin nasıl çalışılacağıdır der. Nicel araştırma yöntemi olarak ise derlem dilbilimsel analizlerden faydalanılmıştır. Derlem dilbilimsel analiz yöntemleri sıklık analizi, eş dizim analizi, söz dizim ağacı analizi gibi nicel veri analiz yöntemleri bulunmaktadır (Lemnitzer ve Zinsmeister, 2015; Scherer, 2006; Tognini-Bonelli, 2001). Bu çalışmada derlem dilbilimsel sıklık ve eş dizim analizinden faydalanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak DeReKo derlemi tercih edilmiş, bu derleminde yapılan analizde “könnte” ile sınırlandırma yapılarak veriler elde edilmiştir. Bilindiği üzere nitel araştırmalarda veriler doküman, gözlem, görüşmeler yoluyla toplanmaktadır (Berg ve Lune, 2015; Merriam, 1988). “Bu çalışmada doküman analizinden faydalanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir.” (Kıral, 2020, s. 5). Bu analiz yönteminde araştırılan konuyla ilgili belgeler, dokümanlar kodlanarak bir sisteme veriler toplanır (Çepni, 2010). Doküman analizinden elde edilen veriler diğer yöntemlerde olduğu gibi ayrıntılı incelenerek anlam çıkarmak için yorumlanması gerekmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Derlemler ise sözlü ve yazılı dokümanların elektronik ortamda saklanan arşivler olarak

tanımlanabilir. Tahiroğlu (2010) ise “Türkçe dil bilimi yazınına son yıllarda bütüncü olarak giren, ancak özellikle DDİ araştırmalarıyla uğraşana akademisyenlerce derlem olarak yaygınlaştırılan bu kavram, kabaca metinler bütünü anlamına gelmektedir. Corpus ve onun çoğulu corpora terimleri batı literatüründe kullanılan terimlerdir.” der (Tahiroğlu, 2010, s. 187). Bu çalışmada veri toplama aracı olarak DeReKo’da “WP – Wikipedia Artikel u. Artikel & Benutzerdiskussionen 2013/15/17/19” arşivinde bulunan “WP19-öffentlich – alle öffentl. Korpora des Archivs WP19 (Artikel u. Diskussionen bis 2019” derlemi kullanılmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Çalışmanın geçerliliği ve güvenirliliğini sağlamak amacıyla bir takım önlemler çalışmaya başlamadan önce alınmıştır. Doküman analizi ile oldukça fazla geniş örnekleme ulaşılabilmektedir. Bu sayede nitel araştırma deseninde doküman analizi yöntemiyle çalışmanın geçerlilik ve güvenirliliği sağlanmaktadır (Cardno, et al., 2017). Bu çalışmada veri analiz aracı olarak kullanılan DeReKo derlemi Alman dili için kullanılan en büyük derlemdir. Yazın dilinden oluşan bu derlem dünyanın en büyük derlemi olma özelliğine sahiptir. Ayrıca bu derlem alanında uzman bilim insanları tarafından metinlerin dil bilimsel çözümlenmelerle elektronik ortama aktarılmasıyla oluşturulur (Kupietz ve Keibel, 2009; Kupietz, Lungen, Kamocki ve Witt, 2018; Ruhi, Aksan ve Aksan, 2014). Buda araştırmanın derlem dilbilimsel analizinin geçerlilik ve güvenirliliğini sağlamaktadır. Bununla birlikte Tognini-Bonelli (2001) “derlem odaklı bir yaklaşımda, dilbilimcinin taahhüdü, verilerin bir bütün olarak doğruluğuna bağlıdır ve betimlemeler derlem kanıtı açısından kapsamlı olmayı amaçlar. Bu nedenle derlem, önceden var olan teorileri destekleyen bir örnekler biriminden veya zaten iyi tanımlanmış bir sistemin olasılıklı bir uzantısından daha fazlası olarak görülür. Teorik ifadeler, derlem tarafından sağlanan kanıtlarla tamamen tutarlıdır ve doğrudan bunları yansıtır.” diye ekler (Tognini-Bonelli, 2001, s. 84). Buna göre DeReKo derleminin hem kapsamlı hem de en büyük derlem olması çalışmanın geçerlilik ve güvenirliliğini sağlamaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve doküman analizinden faydalanılmıştır. Betimsel analizde incelenen konunun var olan problem durumunun belirlenerek ortaya çıkarılması söz konusudur. Böylece problem, olgu ve olaylar ince ayrıntısına kadar incelemek mümkündür (Çepni, 2010; Sönmez ve Alacapınar, 2018). Doküman analizinde ise incelenen konuyla ilgili geniş verilerin, dokümanların incelenmesi söz konusudur (Corbin ve Strauss, 2008; Sak, Sak, Öneren Şendil ve Nas, 2021). Bu bağlamda Almancada modal fiiller arasında kullanımı en yaygın olan “können” modal yardımcı fiilinin geçmiş zaman dilek kipi formu olan “könnte”nin epistemik kullanımının DeReKo derleminde analizi yapılmıştır. Bu yardımcı fiilin kullanım sıklığı, özellikleri ve en sık kullanıldığı epistemik anlam katan sözcükler incelenmiştir. Aksan ve Demirhan (2015) “Bir sözcüğün, sözcük biçiminin ya da çok sözcüklü birimin hangi sıklıkta kullanıldığı, hangi metin türlerinde hangi sıklıkta görüldüğü uygulamalı ve deneysel dilbilim çalışmalarında araştırma alanını oluşturmaktadır.” (Aksan ve Demirhan, 2015, s. 3) der. Betimsel analiz için öncelikle sorularda göz önünde bulundurularak aşamalı olarak analiz sırası belirlenmiştir: sıklık analizi ve eş dizim analizi. Bu sıra takip edilerek sistematik bir şekilde veriler işlenerek yorumlanmıştır. Soruların ilişkilendirilmesiyle elde edilen bulgular anlamlandırılarak yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Betimsel analiz iki aşamada gerçekleştirilmiştir: (a) Araştırmada öncelikle DeReKo referans derlemindeki “WP19-öffentlich – alle öffentl. Korpora des Archivs WP19 (Artikel u. Diskussionen bis 2019)

[Wikipedia makaleleri ve kullanıcı tartışmaları] derleminde “&können” arama sorgusu kullanılarak, “können” modal yardımcı fiilinin bütün çekimlenmiş formları tespit edilmiştir. Bu derlemin (Wikipedia makaleleri ve kullanıcı tartışmaları) seçilmesinin nedeni makale ve tartışma türündeki metin türlerinde yorum ve kişisel görüşleri daha fazla içerdiği ve “könnte”nin daha fazla epistemik kullanımına ulaşılabilmesi için tercih edilmiştir. DeReKo’da temel biçim operatörü ya da lemmatizasyon operatörü olarak adlandırılan bu işaret “&” arama sorgusuna girilen çekimlenmemiş bir kelimenin veya kelime oluşturma morfeplerinin yeni kelime oluşum örnekleri için sorgu sağlar. Bu sorgu ile “können” modal fiilinin çekimlenmiş yapıda kelimelere ulaşılmıştır. Daha sonra sorgu “könnte” ile sınırlandırılmış ve “könnte” fiilinin derleme oranı tespit edilmiştir. (b) İkinci aşamada ise eş dizim analizi yapılarak en sık kullanıldığı kelimeler belirlenmiştir. (c) Üçüncü aşamada ise bu fiilin söz dizimsel örnekleri (syntagmatische Muster) incelenmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu kısmında “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde yapılan analizine ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmanın amacı “könnte” yardımcı fiilinin epistemik kullanımını derlem dilbilimsel analiz yöntemiyle sistematik olarak analiz etmektir.

1. “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde analizindeki bulunma oranı nedir?

Bu alt amacın yanıtlanması için öncelikle “können” modal yardımcı fiilinin mutlak sıklığı tespit edilmiş, ardından bu sonuçlara göre iki kelime formu “könnte” ve “Könnte” aktive edilerek bu modal fiilin mutlak ve bağıl sıklığı tespit edilmiştir. Analiz için tercih edilen DeReKo derleminde bulunan alt derlem bilgisi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmanın Yapılan Derlem Hakkındaki Bilgi

Güncel Arşiv	WP - Wikipedia Artikel u. Artikel- & Benutzersdiskussionen 2013/15/17/19
Güncel Derlem	WP19-öffentlich - alle öffentl. Korpora des Archivs WP19 (Artikel u. Diskussionen bis 2019)
Bulunan Metin	909.617
Mutlak Sıklığı	3.990.870
Arama Sorgusu	“&können” ¹
Yıl Aralığı	2003-2019
Bağıl Sıklığı	% 0.270488

Tablo 2’de gösterildiği gibi, “können” yardımcı fiili DeReKo derleminde bulunan Wikipedia makaleleri ve kullanıcı tartışmaları alt derleminde aratılmış olup, bu yardımcı fiilin 2003-2019 yılları arasında toplam 909.617metin içerisinde 3.990.870 kez kullanıldığı saptanmıştır. Aynı zamanda kelimenin bağıl sıklığına bakıldığında oldukça sık kullanılan bir kelime olduğu söylenebilir “&können” arama sorgusundan elde edilen bu yardımcı fiilin çekimlenmiş formları aşağıdaki şekilde gösterilmektedir:

¹ <https://cosmas2.ids-mannheim.de/cosmas2-web/faces/investigation/results.xhtml> Erişim Tarihi: 17.06.2023

Liste zu: &können : 84 Wortformen, alphab. absteigend		
✓	KÖNNTEI	1
✓	konntet	137
✓	Konntet	5
✓	könntest	17.334
✓	kÖnntest	1
✓	konntest	1.841
✓	Konntest	62
✓	KONNTENDER	1
✓	könnten	75.767
✓	könnTen	1
✓	Könnten	2.028
✓	KÖnnten	2
✓	KÖNNTEN	35
✓	konnten	189.021
✓	Konnten	312
✓	KONNTEN	10
✓	könnte	373.926
✓	könnTe	1
✓	Könnte	29.054
✓	KÖnnte	10
✓	KÖNNTE	215
✓	konnte	594.783

Şekil 1. “können” Modal Fiilinin Çekimlenmiş Formları ve Sınırlandırma

Şekil 1 incelendiğinde “können” modal yardımcı fiilinin farklı zamanlara göre, kişi zamirlerine göre, dilek kipi formuna vb. çekimlenmiş formları bu derlemde ortaya çıkmıştır. Bu 84 farklı kelime formu bu derlemde denk gelmiştir. Bu 84 kelime formunun içerisinde yazım hataları içeren (könnnTen, KÖnnte, KONNTENDER vb.) kelimelerinde olduğu görülmektedir. Bu kelimeler içerisinden “könnte” seçilerek diğer formları devre dışı bırakılmıştır. Bunun sonucunda elde edilen veriler şu şekildedir: “könnte”nin mutlak sıklığı 373.296 ve “Könnte”nin ise 29.054’tür. Her iki kelimenin yazımı doğru olduğu için bu iki kelime aktifleştirilmiştir. Toplamda “könnte”nin toplam 167.619 metin içerisinde mutlak frekansı 402.980 (%10.097,54)’dir. Bağlı sıklığı % 0.027313. Buradan “könnte” modal fiilinin “können” modal fiil formunun yüzde onunu (%10.097,54) oluşturduğu yorumu yapılabilir.

2. “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde hangi sözcüklerle veya yapılarla sık kullanımı vardır?

Bu alt amacın yanıtlanması için DeReKo derleminde eş dizim analizi yapılmıştır. Bu eş dizim analizinden elde edilen sonuçlar Şekil 2’de gösterilmektedir:

#	LLR	kumul.	Häufig	Kookkurrenzen	syntagmatische Muster	
⊕	1	41312	12806	12806	vielleicht	58% könnte [man ...] vielleicht 23% vielleicht [...] könnte man ... 17% Könnte [man ...] vielleicht jemand ...
⊕	2	33953	64650	51844	auch	81% könnte [man ...] auch 13% auch [...] könnte
⊕	3	33681	89208	24558	noch	70% könnte [man ...] noch 22% noch [...] könnte
⊕	4	27986	91681	2473	z.B	81% könnte [man ...] z.B 15% z.B [...] könnte man ...
⊕	5	26496	93847	2166	evtl	62% könnte [man ...] evtl 21% evtl [...] könnte man 15% Könnte [man ...] evtl
⊕	6	25388	99442	5595	Vielleicht	99% Vielleicht [...] könnte man ...
⊕	7	21785	102931	3489	vorstellen	81% Ich könnte ich mir ... vorstellen dass ... 12% mir vorstellen [...] könnte
⊕	8	21059	112279	9348	ja	79% könnte [man] ja 13% ja [...] könnte man ...
⊕	9	20017	134853	22574	werden	57% werden [...] könnte 38% könnte [...] werden
⊕	10	15259	148668	13815	Artikel	47% könnte [man den] Artikel 44% den Artikel [...] könnte
⊕	11	14577	151859	3191	schreiben	60% Man könnte [man ...] schreiben 33% schreiben [...] könnte
⊕	12	14277	152517	658	...	78% könnte [...] ... 13% ... [...] könnte
⊕	13	14137	152526	9	sagen überspitzt	66% überspitzt [formuliert] könnte man sagen 33% könnte [man] überspitzt sagen
⊕			155877	3351	sagen	71% Man könnte [man ...] sagen dass 22% sagen [...] könnte
⊕	14	13995	155901	24	ggf Dauermarken	100% mit den Dauermarken könnte man ggf in 2
⊕			156773	872	ggf	62% könnte [man ...] ggf 26% ggf [...] könnte 10% Könnte [man]das ... und ggf
⊕	15	12231	164810	8037	dann	57% könnte [man] dann 39% dann [...] könnte man ...
⊕	16	12023	166096	1286	erwähnen	71% Man könnte [man ...] erwähnen dass 20% man erwähnen [...] könnte
⊕	17	10895	167597	1501	ergänzen	44% könnte [man ...] ergänzen 41% ergänzen [...] könnte 13% Könnte [man]das jemand bitte ... ergänzen
⊕	18	10500	174231	6634	mal	41% könnte [man ...] mal 35% Könnte [das] mal jemand ... 22% mal [...] könnte
⊕	19	10410	176572	2341	durchaus	77% könnte [man ...] durchaus 19% durchaus [...] sein könnte
⊕	20	9303	177693	1121	bzw	49% bzw [...] könnte 45% könnte [...] bzw

Şekil 2. “könnte” Modal Fiilinin Eş Dizim Analizi ve Sözdizimsel Örnekleri

Eş dizim analizi “könnte” modal yardımcı fiilin birlikte sık kullanıldığı ilk 20 kelime ile sınırlandırılmıştır. Şekil 2 incelendiğinde “könnte” en sık “vielleicht [belki, muhtemelen]” kelimesiyle kullanılmaktadır. Belki, muhtemelen anlamına gelen bu kelime “könnte”nin epistemik kullanımını desteklemektedir. İkinci en sık birlikte kullanıldığı kelime anlaşıldığı üzere “auch [de, da, hatta]” kelimesidir. Bu kelime yine “könnte” modal fiilinin epistemik kullanımını desteklemektedir ve “könnte”nin olasılık anlamında kullanıldığının göstergesidir. Diğer sık birlikte kullanıldığı kelimeler sırasıyla “noch z.B., evtl. Vielleicht, vorstellen, ja, werden, Artikel, schreiben, ..., sagen überspitzt, ggf. Dauermarken, ggf. Dann, erwähnen, ergänzen, mal, durchaus, bzw.” dir. Bu kelimeler incelendiğinde “könnte”nin epistemik anlamını güçlendirecek “noch, evtl. Vielleicht, ja” gibi Partikellerdir. Eş dizim analizinde ayrıca kelimelerin birlikte kullanımın LLR=(log likelihood-ratio: olabilirlik oran) testi bilgisine de ulaşılmaktadır. Buna göre “könnte”nin “vielleicht” ile olabilirlik oranı 41312 ile en yüksektir. LLR değerine göre yine en az kullanıldığı kelime 9303 olabilirlik oranıyla “bzw.” kelimesidir.

3. “könnte” modal fiilinin DeReKo derleminde analizine göre epistemik kullanımının sözdizimsel örnekleri (syntagmatische Muster) nelerdir?

Bu alt amacın yanıtlanması için eş dizim analizi yapılırken “syntagmatische Muster (sözdizimsel örnekler) ayarlarında yapılarak analiz elde edilmiştir. Tahiroğlu (2010) eş dizim hakkında şunları söylemiştir: “Dil biliminde, dizimsel (syntagmatic) ve dizisel (paradigmatic) yapılar olarak kabul edilen dil dizgesinin iki düzleminde, eşdizim, dizimsel bölüm de yer alan en az iki birimin bir arada anlamlı bir biçimde bulunmasıdır.” (Tahiroğlu, 2010, s. 188). Şekil 2 tekrar incelendiğinde sağ tarafta bu bilgiye ulaşılmaktadır. Öncelikle “könnte”nin en sık birlikte kullanıldığı kelime “vielleicht” ile söz dizimsel açıdan incelendiğinde %58 oranında önce “könnte” [man...] ve daha sonra “vielleicht” sırasıyla geldiği ve kullanıldığı anlaşılmaktadır. %23 oranında ise önce “vielleicht” [...] kelimesi, daha sonrasında “könnte” man şeklinde cümle dizilişi sırasında bulunmaktadır. %17 oranında ise “Könnte” [man...] “vielleicht” jemand ... sırasıyla kullanılmaktadır, buradan cümlenin bir soru kalıbı olduğu K’nin büyük yazılmasından anlaşılabilir. Bu sözdizimsel örneklerde dikkati çeken %99 oranında “Vielleicht [...] könnte man...” cümle dizilimiyle kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yine diğer dikkat çeken söz dizilimi %100 oranına “mit den Dauermarken könnte man ggf. in 2”dir. Bununda oranı yüksek olsa da, az kullanılan bir eş dizim olduğu, cümle diziliminin değiştirilemeyeceği anlaşılabilir. Bu analizden elde edilen 402.980 “K/könnte” yapıları içinden ise olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle DeReKo derleminde 100 adet “könnte” yardımcı fiilini içeren örnek cümlede inceleme yapılmıştır. DeReKo derlemi örneklem seçme konusunda araştırmacılara, tesadüfi örneklem seçme, amaçlı örneklem seçme gibi olanaklar sunmaktadır. Yapılan analiz sonucunda “könnte”nin tarz sözcüğü (Modalpartikel) ya da doldurma sözcüğü (Füllwort) olarak adlandırılan en sık “vielleicht” ve “doch” kelimeleriyle kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuç yapılan eş dizim analizi sonuçlarıyla da uyusmaktadır:

Tablo 3. DeReKo Derleminde “könnte”nin Epistemik Kullanımı

Epistemik “könnte” [MF=402,980]	könnte ...vielleicht	könnte auch
N= 100	38	23
%24,81	%38	%23

Tablo 3 incelendiğinde örneklem için seçilen 100 doküman DeReKo derleminde araştırma için seçilen alt derlemde yapılan sıklık analizi sonucunda elde edilen 402,980 adet “könnte” fiilinin %24,81’ini oluşturmaktadır. Bu 100 örnekte yapılan analiz sonucunda “könnte” ile en sık kullanılan iki kelime seçilmiştir ve aşağıda derlemden örnek cümleler sunulmuştur. 100 dokümanda 38 kez “könnte ...vielleicht” ve 23 kez “könnte ... auch” eş dizimleri geçmektedir:

(1) Du hast völlig recht, der fragliche Satz ist also korrekt, **könnte** aber **vielleicht** etwas gestraft werden. Und das mit der Scheibenerde könnte man eigentlich auch als erledigt betrachten, so unterbelichtet waren die alten Gelehrten nicht. -- Thuringius 23: 45, 25. Mär. 2007 (CEST) [WDD19/A0000.10032 Diskussion: Astrologie/Archiv/002. URL: [https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion: Astrologie/Archiv/002](https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion:_Astrologie/Archiv/002). In: Wikipedia, 2019]² [Erişim Tarihi: 05.09.2023].

² WP19 (Artikel u. Diskussionen bis 2019) [Wikipedia makaleleri ve kullanıcı tartışmaları] derleminde alınan örnek dokümanlar, hata içeriyor olsalar bile (ki bu çoğunlukla böyledir) değiştirilmeden olduğu gibi alınmıştır.

(2) Wow ... die Flash-Animation im Artikel ist richtig toll! Verständlich, deutlich, gut ... *lob* (endlich weiss ich, was Abseits ist ;)). Falls die Ersteller die Möglichkeit haben, **könnte** aber **vielleicht** die Änderung mit “passiv und aktiv” noch eingearbeitet werden. -- Nyks 16: 05, 14. Jun 2006 (CEST) [WDD19/A0000.11240 Diskussion: Abseitsregel. URL: [https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion: Abseitsregel](https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion:Abseitsregel). In: Wikipedia, 2019] [Erişim Tarihi: 05.09.2023].

(3) Ist das überhaupt eine URV? Der Erfinder der Abseitsposition ist jedenfalls schon über 70 Jahre tot;-)) Und bei solchen quasi staatlichen Stellen wie dem DFB **könnte** es doch **vielleicht** eine Ausnahmeregelung irgendwo geben. [WDD19/A0000.11240 Diskussion: Abseitsregel. URL: [https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion: Abseitsregel](https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion:Abseitsregel). In: Wikipedia, 2019] [Erişim Tarihi: 05.09.2023].

(4) Da die aktuelle Artikel-Sperre m.E. im Wesentlichen auf Konflikten zwischen Benutzer: Markus_Mueller und Benutzer: Astrobroker beruht, wäre über den Einsatz des Vermittlungsausschusses nachzudenken. In diesem Zusammenhang **könnte auch** die Frage geklärt werden, ob für den Weblink auf den Artikel “Der kosmische Mensch” ein “Relevanzbeweis” erbracht werden muss und wie ein solcher Beweis auszusehen hätte. Was meint ihr? -- Astrobroker 16: 10, 9. Feb. 2007 (CET) [WDD19/A0000.10032 Diskussion: Astrologie/Archiv/002. URL: <https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion: Astrologie/Archiv/002>. In: Wikipedia, 2019] [Erişim Tarihi: 05.09.2023].

(5) Du hast völlig recht, der fragliche Satz ist also korrekt, könnte aber vielleicht etwas gestraft werden. Und das mit der Scheibenerde **könnte** man eigentlich **auch** als erledigt betrachten, so unterbelichtet waren die alten Gelehrten nicht. -- Thuringius 23: 45, 25. Mär. 2007 (CEST) [WDD19/A0000.10032 Diskussion: Astrologie/Archiv/002. URL: <https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion: Astrologie/Archiv/002>. In: Wikipedia, 2019] [Erişim Tarihi: 05.09.2023].

(6) es soll sogar aktuelle literatur zur statistischen analyse der astrologie geben ;) zum beispiel ein artikel aus der zeitschrift “nature” (siehe meine literturliste oben) - die **könnte** man **auch** zitieren - wäre ein bisschen aktueller als die Arbeiten von jung... aber um hier editieren zu dürfen muss ich ja laut fossa sowieso erst philosophie studieren. und da ich als physiker mich ja - ebenfalls laut fossas aussagen - nicht mit astrologi zu beschäftigen habe, lass ichs dann lieber...—x [WDD19/A0000.10032 Diskussion: Astrologie/Archiv/002. URL: <https://de.wikipedia.org/wiki/Diskussion: Astrologie/Archiv/002>. In: Wikipedia, 2019] [Erişim Tarihi: 05.09.2023].

Sonuç ve Tartışma

Derlem dilbilimi, bireylerin kelime, kelime grubu, isim, fiil, edat vb. birçok ögeyi daha derinlemesine ve istatistiksel olarak incelemesine yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada da Almanca “könnte” modal yardımcı fiilinin derlem dilbilimsel analizi yapılmıştır. Bu çerçevede DeReKo derlemi veri toplama aracıyla nicel ve nitel veri analizlerinden faydalanılmıştır. Yapılan çalışmada “könnte” yardımcı fiili DeReKo’da Wikipedia makaleleri ve kullanıcı tartışmaları [WP- Wikipedia Artikel u. Artikel- & Benutzerdiskussionen 2013/15/17/19] derleminde incelenmiştir. Derlem dilbilimsel analiz yöntemlerinden sıklık analizi ve eş dizim analizi kullanılmıştır. “Könnte” yardımcı fiili ve epistemik anlamıyla kullanımı araştırmasında elde edilen bulgulara göre toplam 167.619 metin içerisinde mutlak frekansı 402.980’dir. Bağlı sıklığı % 0.027313’dir. Buradan “könnte” modal fiilinin “können” modal fiil formunun yüzde onunu (%10.097,54) oluşturduğu anlaşılmaktadır.

“Könnte” modal fiilinin eş dizim analizine göre en sık kullanıldığı kelimeler sırasıyla ve olabirlik oran (LLR) değerleri şu şekildedir “vielleicht (LLR=41312), auch (LLR=33953), noch (LLR=33681), z.B. (LLR=27986), evtl. (LLR=26496), Vielleicht (LLR=25388), vorstellen (LLR=21785), ja (LLR=210759), werden (LLR=20017), Artikel (LLR=15259), schreiben (LLR=14577), ..., (LLR=14277), sagen überspitzt (LLR=14137), ggf. Dauermarken (LLR=13995), dann (LLR=12231), erwähnen (LLR=12023), ergänzen (LLR=10895), mal (LLR=10500), durchaus (LLR=10410), bzw.(LLR=9303)”dir. Bu kelimeler incelendiğinde “könnte”nin epistemik anlamını güçlendirecek “noch, evtl. Vielleicht, ja” gibi Partikellerdir.

Eş dizim analizi “könnte” modal yardımcı fiilin birlikte sık kullanıldığı ilk 20 kelime ile sınırlandırılmıştır. Şekil 2 incelendiğinde “könnte” en sık “vielleicht [belki, muhtemelen]” kelimesiyle kullanılmaktadır. Belki, muhtemelen anlamına gelen bu kelime “könnte”nin epistemik kullanımını desteklemektedir. “Könnte” modal yardımcı fiili onun epistemik kullanımını destekleyen “ja, noch, auch, vielleicht, evtl.” gibi Partikellerle aynı sözdizimde de bulunmaktadır.

Çalışmanın sonuçlarından hareketle “könnte” modal yardımcı fiilinin epistemik kullanımına şu öneriler sunulabilir:

- “könnte” modal fiilinin epistemik kullanımına yönelik yapılan bu derlem dilbilimsel analiz, diğer modal fiillerin epistemik kullanımı için örnek teşkil etmektedir ve derlem dilbilimsel analizleri yapılmalıdır.
- Derlem dilbilimi alanından daha fazla verim alabilmek için “könnte” modal fiilinin epistemik kullanımı bağlamında hangi kelimelerle kullanıldığının tespit edilmesi önemlidir. Bu bağlamda bu tür fiillerin birlikte kullanım örnekleri derlem analizinden elde edilen örnek cümleler derslerde kullanılabilir.
- Modal yardımcı fiillerin farklı kullanımları göz önüne alındığında bu fiillerin Türkçeye çevirilerinde zorluklar yaşanabilmektedir (Demirci, 2014). Bu anlamda bu yardımcı fiillerin anlamlarının bağlamdan da daha doğru anlaşılacağı için derlem dilbilimsel analiz örneklerinden faydalanılarak, çeviri bağlamında faydalanılabilir.
- “könnte” modal fiilinin söz dizimsel analiz sonuçları, yazma, dinleme, okuma ve konuşma gibi dört temel dil beceri derslerine uyarlanabilir ve bu bağlamda söz dizimsel örnekler derslerde kullanılmalıdır.

Kaynakça

- Abraham, W. (1995). *Modalverben als Sekundärprädikatoren*. Tübingen: Narr.
- Abraham, W. (2001). Modals: Towards Explaining The ‘Epistemic Non-Finiteness Gap’. In R. Müller ve M. Reis (Hrsg.). *Modalität und Modalverben im Deutschen*. (S. 7-36). Hamburg: Buske.
- Aksan, Y. ve Demirhan, U.U. (2015). Genel Adlar: Sıklık Listesinden İşlevsel Ulamlara [General Nouns: From Frequency Lists to Functional Categories]. *Proceedings Of The 28th National Linguistics Conference*, 08-09May 2014, Sakarya University.
- Aldemir, A. (2012). *Almancada Kiplik Fiiller ve Türkçedeki Karşılıkları*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Baumann, C. (2017). *Bedeutung und Gebrauch der Deutschen Modalverben. Lexikalische Einheit als Basis Kontextueller Vielheit*. Berlin: de Gruyter Mouton.
- Berg, B. L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. H. Aydın (Çev.

- Edt). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Bubenhof, N. (2018). Visualisierungen in der Korpuslinguistik. Diagrammatische Operationen zur Gegenstandskonstitution, -analyse und Ergebnispräsentation. In M. Kupietz ve T. Schmidt (Hrsg.). *Korpuslinguistik*. Berlin: de Gruyter.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics Of Qualitative Research: Techniques and Procedures For Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Çelikkaya, Ş. ve Balkaya, Ş. (2020). Bilişsel Kuramların Yabancı Dil Almanca Eğitimi ve Öğretiminde Uygulanabilirliği. In N. Akpınar Dellal, S. Koch ve W. Stankowski (Eds.). *Theory and Practice in Education. Science, Experience and Knowledge*. London: Lambert Academic Publishing.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler.
- COSMAS II (Corpus Search, Management and Analysis System), <http://www.ids-mannheim.de/cosmas2/>, © 1991-2021 Leibniz-Institut für Deutsche Sprache, Mannheim, [Erişim Tarihi: 15.08.2023].
- Demirci, M. (2014). Deontische und epistemische Verwendung der Modalverben und ihre Möglichen Übersetzungen ins Türkische Anhand des Romans “der Prozess” von Kafka. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 66-76.
- DeReKo-Das Deutsche Referenzkorpus. Ausbau und Pflege der Korpora Geschriebener Gegenwartssprache. Digitale Sprachwissenschaft. *Institut für Deutsche Sprache*, [Erişim Tarihi: 15.08.2023].
- Diewald, G. (1999). *Die Modalverben im Deutschen*. Tübingen: Niemeyer.
- Duden (2009). *Die Grammatik. Unentbehrlich für Richtiges Deutsch*. 8., überarb. Aufl. Mannheim: Dudenverlag.
- Eisenberg, P. (2004). Modalverben im Diskontinuierlichen Verbkomplex. Die Struktur eines Datenchaos. Tübingen: Stauffenburg.
- Engel, U. (2004). *Deutsche Grammatik*. München: Iudicium.
- Esa Salim, L. (2021). Modalverben und Modus: Das Grammatische Phänomen “die Modalverben und Modaliät”. *Route Educational & Social Science Journal*. Vol. 8/Issue 6, 31-54.
- Helbig, G. ve Buscha, J. (2001). *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Stuttgart: Klett Verlag.
- Helbig, G. ve Buscha, J. (1998). *Leitfaden der Deutschen Grammatik*. 9. Auflage, Leipzig: Langenscheidt Verlag Enzyklopädie.
- Hentschel, E. ve Weydt, H. (2003). *Handbuch der Deutschen Grammatik*. 3. völlig neu bearbeitete Auflage, Berlin, New York, de Gruyter Verlag.
- Jung, W. (1973). *Grammatik der Deutschen Sprache*. Berlin: VEB Bibliographisches Institut.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 170-189.
- Kupietz, M., Lungen, H., Kamocki, P. ve Witt, A. (2018). The German Reference Corpus DeReKo: New Developments - New Opportunities (pp. 4353-4360). In N. Calzolari, K. Choukri, C. Cieri, T. Declerck, S. Goggi, K. Hasida, H. Isahara, B. Maegaard, J. Mariani, H. Mazo, A. Moreno, J. Odijk, S. Piperidis, T. Tokunaga, Takenobu (Eds.). *Proceedings of the Eleventh International Conference on Language*

- Resources and Evaluation* (LREC 2018). Miyazaki: European Language Resources Association.
- Kupietz, M. ve Keibel, H. (2009). The Mannheim German Reference Corpus (DeReKo) As a Basis For Empirical Linguistic Research. *Working Papers in Corpus-Based Linguistics and Language Education*, 3, 53-59.
- Lemnitzer, L. ve Zinsmeister, H. (2015). *Korpuslinguistik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Maché, J. (2018). *Das Wesen Epistemischer Modalität*.
- Maché, J. (2019). *How Epistemic Modifiers Emerge*. Berlin: de Gruyter Mouton.
- Merriam, S. B. (1988). *Case Study Research in Education: A Qualitative Approach*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mortelmans, T. (2019). Das Modalverb Dürfte in Epistemischer Verwendung: Ergebnisse Einer Neuen Korpusstudie. *Studia Germanica Gedanensia*, (41), 113-126.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev.: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Péteri, A. (2019). Epistemik und Common Ground. Quantitative und qualitative Untersuchung epistemischer Ausdrücke im Korpus. *Linguistik Online* 100, 7(19), 235-258.
- Reis, M. (2001). Bilden Modalverben im Deutschen eine syntaktische Klasse? In R. Müller and M. Reis (Eds.). *Modalität und Modalverben im Deutschen*. Hamburg: Buske, 287-318.
- Rösler, D. (2012). *Deutsch als Fremdsprache: Eine Einführung*. Tübingen: J.B. Metzler.
- Ruhi, Ş., Aksan, M. ve Aksan, Y. (2014). Derlem Dilbilim Yöntemlerinin Etkin Olarak Araştırmalarda Kullanımı: Uygulamalar [The Effective Use of Corpus Linguistic Methods in Linguistic Research: Applications] (pp. 264-270). In N. Büyükkantarcıoğlu, et al. (Eds.). *Proceedings of the 27th National Linguistics Conference*. Ankara: Hacettepe University.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Scherer, C. (2006). *Korpuslinguistik*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. (2., aktual. Aufl. erschienen 2014.).
- Schmidt, C. (2022). Korpuslinguistik und Mündlichkeit. Methodische und Technische Herausforderungen bei der Erstellung eines Fachspezifischen Korpus zur Verständigung über Literatur im Deutschunterrichtsdiskurs auf der Grundlage Archivierter Transkripte Korpora Deutsch als Fremdsprache 2(1), 81-94.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stake, R.E. (2005). Qualitative Case Studies. In N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Eds.). *The Sage Handbook of Qualitative Research* (s. 443-466). London: Sage
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures For Developing Grounded Theory*. London: Sage.
- Tahiroğlu, B. T. (2010). Derlem, Bilgisayar Destekli Sözlük Bilimi, Eş Dizimlilik ve Otomatik Terim Çıkarımı. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 58 (1), 183-197.

- Tognini-Bonelli, E. (2001). *Corpus Linguistics at Work*. Amsterdam: Philadelphia.
- Tunalı, S. B. (2016). Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması "Karma Araştırma Yöntemi". *Kurgu*, 24(2), 106-112.
- Üzüm, M. (2019). Epistemik Kiplik İşaretleyicilerinin Söz Dizimsel Özellikleri: Özbek ve Türkiye Türkçesi. *Türkoloji Dergisi*, 23(2), 452-492.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Vater, H. (2004). *Zur Syntax und Semantik der Modalverben*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag.
- Wach, E. (2013). Learning About Qualitative Document Analysis. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4>. [Erişim Tarihi: 15.09.2023].
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.